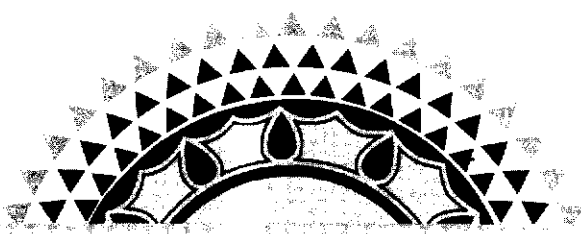

گزارشی از برگزاری یک کنفرانس در کشور کنیا
شروعشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چهارمین کنفرانس از سلسله کنفرانس های بین المللی "جهانی شدن برای خیر مشترک" به میزبانی وزارت کشور کنیا، جامعه ی سیک های این کشور و مرکزی به همین نام مستقر در کشور انگلستان برگزار شد. این کنفرانس با نام "آفریقا و جهانی شدن برای خیر مشترک" و زیر عنوان "در جست و جوی صلح و عدالت" در شهر کوچک کریچو (kericho) در کشور کنیا برگزار شد و شرکت کنندگان دل مشغول این موضوع را گردهم آورد تا جهانی شدن را از نگاه میان دینی و نیز با توجه به اوضاع و احوال محلی بررسی و از این رهگذر راهی بسوی "صلح و عدالت" که اساسی ترین "خیر مشترک" جوامع بشری است، ترسیم کنند.

تاریخچه

اندیشه ی "جهانی شدن برای خیر مشترک" در ذهن یک ایرانی مقیم انگلستان پرورده شده است که سال ها در دیار غرب به تحصیل و تدریس علم اقتصاد، مشغول است. دکتر کامران مفید تجربه اش را به کمک تفکر فرستاد و با همکاری و هم فکری دیگرانی که دل مشغول اخلاق، دین و معنویت و در سوی دیگر جهانی شدن، صلح، عدالت و شناخت متقابل و همکاری های مشترک هستند، اولین کنفرانس را در شهر آکسفورد برگزار کرد. گرچه در آغاز راه، شاید آرمان او بلند و ابزارش نارسا و اندک بود، اما او توانست مرکز و وب سایتی^۱ با همین نام بنا نهد. و با الگو گرفتن از این اندیشه ی ایرانی که: "همت بلند دار که مردان روزگار از همت بلند به جایی رسیده اند" موفق به برگزاری چهارمین کنفرانس در کشور کنیا شد و کنفرانس پنجم را نیز به زودی در ایالت اوهایوی آمریکا برگزار خواهد کرد. کنفرانس دوم در مسکو و سومین کنفرانس، سال گذشته در دبی در امارات متحده ی عربی بر پا شد. تجربه ی برگزاری سه نشست نخست، این بار در آفریقا پیشینه ی تاریخی این نشست را محکم تر کرد. این نشست که ظاهراً در مقایسه با نشست های قبلی متفاوت و گسترده تر بود، برگزاری خوب اجلاس پنجم را نوید می دهد.

درباره ی آفریقا و کشور کنیا

قرن ها بود که قاره ی آفریقا را با برجسب ناروای "قاره ی تاریک" می شناختند. یوغ استعمار بر دوش کشورها و مردمان این دیار سنگینی می کرد و فقر و اقتصاد نابسامان از پای درشان می آورد. طبیعت خیره کننده، معادن و ذخایر بزرگ این سرزمین و غنای زمینی و دریایی اش موجب بردگی اهالی این دیار شد و سوداگران سرمایه های

ارزشمندشان را بر دوش خود این مردمان سیاه گذاشته، به تاراج بردند و به دیار متمدن و متمدن غرب سرازیر کردند. و اینک قدهای برافراشته برای استقلال و خروج از سلطه ی بیگانگان، زیر بار بدهی های سنگین همان استعمارگران خمیده شده است. غربیان برنامه ی "بهبود بدهی های آفریقا" را بوق کردند. اما این کشورها همچنان در زیر فشار سوده های آن بدهی ها هستند. کشور کنیا، در واقع در شرق آفریقا، زیر سلطه ی استعمار بریتانیا بوده است. شهر نایروبی پایتخت آن، بزرگ ترین شهر این کشور است. از جمله شهرهای بزرگ این کشور شهر بندری مومباسا در کنار اقیانوس هند است که اکثر جمعیت آن مسلمان اند. کنیا را "گهواره ی بشر"^۲ و نیز به لحاظ زیبایی "عروس آفریقا" می گویند. کنیا سرزمینی است سرسبز با جغرافیایی متنوع؛ غرب آن کوهستانی و شرق آن بسیار پست و کم ارتفاع است. روی خط استوا قرار دارد و از چهار فصل سال فقط یک فصل دارد؛ فصلی گرم و مرطوب و اغلب همراه با باران.

مردمان این کشور سیاهانی با صفاوند که به زبان سواحلی و انگلیسی سخن می گویند و غالب آن ها مسیحی کاتولیک اند و شمار مسلمانان نیز در این کشور کم نیست. از جوامع دینی بسیار مهم و پراسابقه ی دیگر در این دیار، جامعه ی سیک هاست که در شهرهای مختلف از جمله کریچو و مکیندو دارای پایگاه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و دینی اند. کریچو شهر کوچکی در بخش کوهستانی و مرتفع کنیاست که محل تولید چای کنیا و زمین های آن تا آن جا که چشم می بیند سرسبز محصول چای است. از نایروبی تا کریچو، با اتوموبیل پنج ساعت راه است؛ راهی که در طی آن، هر لحظه از سطح دریا فاصله ی بیش تری می گیریم. در جهت مخالف این

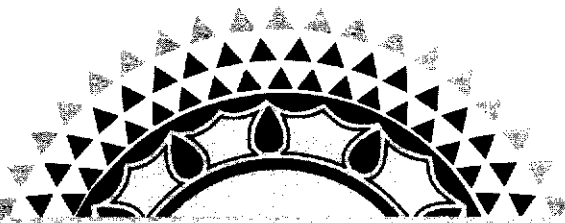
راه، شهر بندری مومباسو قرار دارد که فاصله ی نایروبی تا این بندر نیز پنج ساعت است. در هر دو مسیر چه به سمت بالا و چه به سمت پایین، مناظر طبیعی بسیار دیدنی ای وجود دارد.

تاریخ کنیا تا حد بسیاری تاریخ جامو کنیاست؛ رهبری که تمامی نژادها و قبایل را برای جنگ و مبارزه ی آزادی بخش متحد کرد؛ روزنامه نگاری که اولین نشریه ی بومی را به عنوان صدای مطالبات مردم آن دیار منتشر کرد؛ نویسنده ای که اولین کتاب درباره ی ملتش (ملت کنیا) را نوشت و معلمی که درس عشق و محبت داد. کنیاست که به زبان سواحلی از او به توآیاکنیا^۳ یعنی "نور کنیا" یاد می کنند پدر استقلال این کشور و کسی است که نور استقلال را بر این سرزمین تاباند. این ستاره و چراغ و استاد، با زنی از تبار انگلیسی که از دختران دولت مردان حاکم دوران استعماری بود ازدواج کرد و از این وصلت، فرزندان دو هویتی پدید آمدند.

خونریزی های جنبش ماتوماتو را نیز نباید از یاد برد؛ جنبشی که هنوز ماهیت اصلی و دقیق آن شناخته نشده است. اعضای این جنبش با "سوگند عضویت" که از بدترین انواع سوگند و وفاداری به مرگ هزاران آفریقایی و ده ها اروپایی همراه است و تاریخ کنیا بدون توجه به این جنبش ناقص است. در بررسی اوضاع و احوال این کشور باید به بافت جمعیتی آن نیز توجه داشت که از چهار قبیله و نژاد اصلی و سایر نژادها و قبیله های فرعی تشکیل شده است.

سیک ها و اعتقادات آن ها

با توجه به سابقه ی طولانی جامعه ی سیک در آفریقا و این که سیک ها در برگزاری کنفرانس "صلح و عدالت در آفریقا" نقش علمی و اساسی داشتند،

به مردمانی زحمت کش، همدل، خالص، خیر و نیکوکار تبدیل شده‌اند که خدمت رسانی آن‌ها، غذای آن‌ها و نیایش آن‌ها شامل همه می‌شود و آن را از هیچ کس از هر دین و آیین و مسلکی، دریغ نمی‌دارند.

چگونگی برگزاری کنفرانس

چهارمین کنفرانس بین‌المللی جهانی شدن برای خیر مشترک. با تعقیب عدالت و صلح در افریقا^۱ در ماه آوریل سال ۲۰۰۵ برگزار شد. مشارکت وزارت کشور کنیا در برپایی این کنفرانس و حضور وزیر کشور در جلسه افتتاحیه و اعلام آغاز به کار رسمی کنفرانس از سوی وی نشان داد که ووودی آوودی وزیر کشور این دیار سیاه، تا چه حد برای این برنامه اهمیت قایل است. وی که در حاشیه‌ی افتتاح کنفرانس، کلنگ ساخت مرکز علمی و تفریحی جامعه‌ی سیک‌ها را نیز به زمین زد، اظهار امیدوری کرد که این کنفرانس بتواند در راه شناساندن صلح و عدالت و تبیین چهره‌ی زشت تبعیض، ظلم و تروریسم موفق باشد.

دیگر دست اندرکار و برگزارکننده‌ی این کنفرانس، دکتر کامران مفید، ایرانی الاصل مقیم انگلیس و رئیس مرکز جهانی برای خیر مشترک بود. وی سال‌ها پیش ایران را ترک کرد و اینک پس از طی دوره‌های تحصیلی در کنار همسر انگلیسی‌اش در شهر کاونتری در نزدیکی‌های پایتخت انگلستان زندگی می‌کند. رشته‌اش اقتصاد است و به گفته‌ی خودش دل مشغول خیر مشترک و صلح و دوستی تمامی جوامع است و از این رو با ایجاد این مرکز و برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی این هدف را تعقیب می‌کند. کامران مفید، البته بدون معاضدت و پشتیبانی رهبر معنوی سیک‌های انگلستان و کنیا که در بیرمنگام مستقر است قادر به برگزاری این کنفرانس‌ها نبود. خود او می‌گوید از اولین اجلاس در آکسفورد تا این چهارمین نشست همیشه باباجی^۲ (عنوان دینی رئیس معنوی سیک‌ها) یار و پشتیبان او بوده است. سرمایه‌ی جامعه‌ی سیک و اوج همکاری، خدمت‌رسانی و هم نوع دوستی باباجی، که همه شاهدش بودند، این همکاری را مستدام و شرکت‌کنندگان را دل‌گرم کرد.

در کنفرانس کنیا شرکت‌کنندگان خارجی عمدتاً از کشورهای آمریکا، انگلستان، امارات، ایران، هند، تانزانیا، اوگاندا، سوئیزلند و برخی دیگر از کشورهای افریقایی، آسیایی و اروپایی بودند و سخنرانان نیز از موضوعات مختلفی سخن گفتند و مباحث متنوعی را مطرح کردند. در مجموع می‌توان گفت تمامی آنان که از دیار غرب آمده بودند نگاه مثبتی به

سیک‌ها را تقویت کرده‌است؛ اعتقاد به تساوی، رفاقت و فروتنی.

سوا، خدمت رسانی به اجتماع مذهبی، جامعه و دیگران است. آنان با خدمتکاران متواضعانه رفتار می‌کنند و بدون هرگونه چشم‌داشت به همدیگر به ویژه دیگران راه طهارت باطن و خودسازی را طی می‌کنند.

لانگار، غذای جمعی یا ظرفی است که این غذا در آن پخته می‌شود. لانگار یکی از اجزای اصلی آیین سیک و از مناسک اصلی آنان است. سمبل تساوی حقوق همه و هم خانواده بودن تمامی آدمیان است. وقتی از دیگران و خودشان در لانگار و با لانگار پذیرایی می‌کنند، گویی تمام وجودشان را در طبق اخلاص گذاشته تقدیم یکدیگر و دیگران می‌کنند. آنان برای صرف لانگار رسمی دیگر نیز دارند و آن قرارگرفتن در یک صفا و ردیف بدون توجه به جایگاه و مقام و منزلت افراد است. پنگات، صفا شکسته شدن عناوین اعتباری و سیر و سیراب شدن از غذای جمعی و خلوص اجتماعی است.

سنگات، اجتماع مذهبی نیایش جمعی است؛ گردهمایی مذهبی در مکانی مقدس که یکی از مهم ترین بخش‌های دینی سیک‌هاست. می‌گویند ناناک به هرکجا که قدم نهاد سنگات برپا داشت؛ به گونه‌ای که هر کسی می‌توانست در مراسم نیایش شرکت کند. این نیایش جمعی، عملی روحانی و اخلاقی است که به گفته‌ی ناناک از طریق آن هرکسی می‌تواند به مخزن نام‌الاهی راه یابد و در هم نشینی و همراهی با خدا نورانی شود.

این سه نهاد که ناناک به وجودشان آورد، ساختار دینی و اجتماعی اصلی آیین سیک شده است. با این سه، مردمان جامعه‌ی سیک در بسیاری از جاها

اشاره به پاره‌ای از اعتقادات آن‌ها در این گزارش خالی از لطف نیست.

آیین سیک یکی از جوان‌ترین ادیان زنده‌ی جهان است که حدود پانصد سال قبل در منطقه‌ی پنجاب هند شکل گرفت. بسیاری از معتقدان به این آیین در همین منطقه‌ی حاصلخیز در دامنه‌ی کوه‌های هیمالیا در شمال غربی هند زندگی می‌کنند. گفته می‌شود حدود چهارده میلیون سیک در دنیا پراکنده‌اند؛ از جوامع سیک در کشورهای دیگر باید به جامعه‌ی سیک‌ها در بریتانیا، ایالات متحده‌ی آمریکا، کانادا، شرق افریقا، امارات متحده‌ی عربی، ایران، مالزی و هنگ کنگ اشاره کرد. سیک‌ها اگر چه دو درصد جمعیت هند را تشکیل می‌دهند اما در آن‌جا کاملاً به چشم می‌آیند. آن‌چه آن‌ها را برجسته و نمایان می‌کند کارهای اخلاقی آنان است که بخشی از دین و نشانه‌ی دینی آن‌هاست. شمار بسیاری از نیروهای نظامی هند را سیک‌ها تشکیل می‌دهند و در سراسر جهان نیز سیک‌ها به کارهای فنی، تجارت، تحصیل و بسیاری از حرفه‌های پر درآمد اشتغال دارند.

تشخیص سیک‌ها از دیگران، کار دشواری نیست. در نام هر مرد سیک، کلمه‌ی Singh (=سینق) به معنای "شیر" یا "شیر دل" و در نام هر زن سیک، واژه‌ی Kaur (=کایور) به معنای "ملکه" وجود دارد. علاوه بر این زنان و مردان سیک دور میج دست راست دستبندی فلزی به عنوان نشان دینی دارند. همچنین مردان سیک را اغلب می‌توان با عمامه‌ای سفید یا سیاه بر سر و ریش‌های بلند شناسایی کرد. آنان خنجر نیز در زیر لباس حمل می‌کنند. بنابراین هر سیک پنج نشانه دارد که به "پنج کا" معروف است؛ چون حرف اول هر یک از این پنج علامت در زبان بومی با حرف "کا" شروع می‌شود.

بنیان‌گذاران آیین سیک ده گورو (استاد یا معلم) هستند که نخستین آن‌ها ناناک است. پس از دهمین گورو خاتمیت مقام گورویی اعلام شد و کتاب گورو گرانت‌س^۳ برای همیشه گورویی مکتوب اعلام شد و پیروی از تعالیم و آموزه‌های این کتاب که بیش از هزار و چهار صد صفحه دارد و حاوی اشعار و سروده‌های گوروها و برخی از بزرگان عرفان هندو و مسلمان است، سرلوحه‌ی کار این آیین شد. ارزش قرائت این کتاب چنان است که هر بیست و چهار ساعت یک بار در معابد سیک به نام گورو دوارا^۴ توسط چند نفر به طور نوبتی قرائت می‌شود.

آیین سیک بر سه اصل یا اعتقاد اخلاقی -دینی یا رسم و آیین مذهبی استوار است؛ سوا^۵ لانگار^۶ و سنگات^۷. این سه اصل، سه باور اساسی و مقدماتی

فقر و نداری برای مردمان آن دیار شغلی فراهم آورده‌اند و کمکی به امرار معاش مردمان آن شهر می‌کنند.

موضوعات مطرح شده در کنفرانس

در این کنفرانس بیش از چهل و شش سخنران اصلی به آرایه‌ی مقاله در موضوعات زیر پرداختند:

- افریقا و جهانی شدن برای خیر مشترک
- دین، فرهنگ و جهانی شدن برای خیر مشترک
- گفت‌وگوی میان ادیان و جهانی شدن
- اخلاق، معنویت و خیر مشترک در عصر جهانی شدن

- نگاهی انسان‌گرایانه به جهانی شدن
- چشم‌اندازهای سیاسی و فلسفی جهانی شدن
- ایمان و توسعه در عصر جهانی
- حقوق بین‌الملل و جهانی شدن
- رسانه‌ها، گزارش‌گری و جهانی شدن

کنفرانس پس از چهار روز با جمع بندی و صدور بیانیه به پایان رسید. این بیانیه که اولین بیانیه در این سلسله کنفرانس‌هاست، به امضای تمامی شرکت کنندگان رسید. فرایند تهیه‌ی بیانیه نیز مناسب بود؛ ابتدا متنی تهیه شد و آن را برای نظرخواهی در اختیار همه قرار دادند. سپس کمیته‌ای مرکب از چندین نفر با دیدگاه‌ها و اعتقادات متفاوت شکل گرفت و این متن در آن به تصویب نهایی و در جلسه‌ی اختتامیه به امضای شرکت کنندگان رسید.

متن بیانیه به انگلیسی است متن فارسی و عربی این بیانیه نیز به همت "مؤسسه‌ی گفت‌وگوی ادیان" آماده شده است. هر سه متن انگلیسی، فارسی و عربی در وب سایت مؤسسه "www.iid.org.ir" قابل مراجعه است.

جهانی شدن داشتند و اغلب افریقایی‌ها و حتی بیشتر آنان که از کنیا در کنفرانس حضور داشتند و سخن گفتند جهانی شدن را چندان خوش نمی‌دانستند. پروفیسور علی مزروعی که از او به "ستاره‌ی افریقا" یاد می‌شد از مهمانان برجسته‌ی این کنفرانس بود. وی که در کنیا زاده شده و تحصیلاتش را در غرب گذرانده است، اینک مقیم امریکاست و در عرصه‌ی علوم سیاسی صاحب نظر است. برخی از ایرانیان مقیم امریکا از جمله برادران صدری (دکتر محمود صدری و دکتر احمد صدری)، دکتر کمالی پور و دکتر کیوان طبری نیز در این کنفرانس سخن گفتند و برخی جلسات را اداره کردند. در این میان تنها ایرانی‌ای که از ایران در کنفرانس حاضر بود نگارنده‌ی این گزارش بود، که به نمایندگی از "مؤسسه‌ی گفت‌وگوی ادیان" در این کنفرانس شرکت داشت. حضور ایرانیان مقیم امریکا و نیز کامران مفید به عنوان برگزار کننده نشان داد که دانش و فرهنگ و خرد ایرانی همیشه حرفی برای گفتن دارد.

سردبیران مجله‌ی بین‌الادیانی Insight که اخبار ادیان در شماره‌های پیشین به معرفی آن پرداخته است و در مواردی از محتوای آن استفاده کرده است، از فعالان این کنفرانس بودند. پیگیری پروژه‌ی اخلاق جهانی "هانس کونگ" در جلسه‌ی جمع بندی مباحثات بین‌الادیانی کنفرانس، جیم کنی و آن رایس، سردبیران امریکایی و انگلیسی این مجله را با این نظریه مرتبط نشان داد. مارکوس برابریوک کشیش انگلیسی نیز که حدود چهل اثر در زمینه‌ی ادیان و گفت‌وگوی ادیان نوشته است با همین طیف همکاری دارد و در این کنفرانس از چهره‌های اصلی بود.

کنفرانس در فضای زیبای محوطه‌ی گوردوآرا برگزار شد. "جهانی شدن برای خیر مشترک" در فضایی برگزار شد که آیین سبک بیش از جامعه افریقا به چشم می‌آمد و برجسته بود. اما باز هم باید قدردان همین تلاش و خدمات‌دهی برگزارکنندگان آن بود که مقیمان دیار غرب متمدول و آسیایی‌های نسبتاً غنی را به آن دیار بردند و با درد و رنج و فقر افریقایی‌های مظلوم آگاه کردند.

با خروج از محوطه‌ی برگزاری کنفرانس، با جامعه‌ی واقعی و زندگی حقیقی کنیایی‌ها مواجه می‌شدیم: آنان که در مزرعه‌های کشت چای در حوالی شهر کرچیو کار می‌کردند؛ زمین‌هایی که به کلی تحت مالکیت دولت؛ شرکت‌های دولتی - خصوصی یا افراد و نهادهای خصوصی است. به نظر می‌رسید سبک‌های آن منطقه کارفرما و صاحبان اراضی بودند و اهالی آن دیار کارگرانی برای آنان. اما باز شاید، باید قدردان سبک‌ها بود که در اوج

1. گزارش حاضر متنی است به قلم باقر طالبی دارابی که به نمایندگی از سوی مؤسسه‌ی گفت و گوی ادیان در این اجلاس شرکت کرده اند.
2. www.commongood.info.
3. www.cradleofmankind.org.
4. www.tooya.com.
5. www.gurugranth.org.
6. www.gurudeura.com.
7. www.seva.org.
8. www.langar.org.
9. www.sangat.org.
10. www.babaji.org.
11. www.hunskung.org.